

ЕКІБАСТҰЗ ТАУ-КЕН ТЕХНИКАЛЫҚ КОЛЛЕДЖІ КМҚМ-ДЕ ЕҢБЕКТІ ҚОРҒАУ БОЙЫНША ІС-ШАРАЛАРДЫ ЖЕТІЛДІРУ

Расола Е.

Павлодарский Государственный Университет
им.С.Торайгырова, г.Павлодар

Научный руководитель: к.т.н. профессор Арынгазин К.Ш
Павлодарский Государственный Университет
им.С.Торайгырова, г.Павлодар

Аннотация

Обязанности работодателей обеспечивать безопасность и условия соответствующие государственным нормативным требованиям охраны труда, и работников, соблюдать требования по охране труда и обеспечению безопасности труда закреплены в трудовом законодательстве РК. Качественное выполнение данных обязанностей начинается с обучения и проверки знаний требований охраны труда администрации и всех категорий работников образовательных организаций. Несоблюдение же перечисленных обязанностей приводит к возникновению несчастных случаев, производственному травматизму, а также к наступлению ответственности согласно административному и уголовному кодексу РК.

Ключевые слова: Горно-технический колледж, персонал, Охрана труда, безопасность, мероприятия

Annotation

Responsibilities of employers to ensure safety and conditions that meet state regulatory requirements for labor protection, and employees comply with the requirements for labor protection and labor safety stipulated in the labor legislation of the Kazakhstan. Quality performance of these responsibilities begins with training and testing of knowledge of labor protection requirements of the administration and all categories employees of educational organizations. Non-compliance with the listed obligations it leads to accidents, industrial injuries, as well as to liability under the administrative and criminal code of the Kazakhstan..

Keywords: Mining and technical College, personnel, labor Protection, safety, events.

Аннотация

Жұмыс берушілерің міндеттері қауіпсіздік және еңбекті қорғаудың шарттарын қамтамасыз ету. ҚР еңбек заңнамасына және мемлекеттік нормативтік талаптарға сәйкес еңбекті қорғау және еңбек қауіпсіздігін қамтамасыз ету жөніндегі талаптарды сақтау. Деректерді сапалы орындау әкімшіліктің және де білім беру ұйымдарындағы барлық санаттағы жұмыскерлерді оқыту және білімін тексеруден басталады. Аталған міндеттерді сақтамау жазатайым оқиғалардың туындауына, өндірістік жарақаттануға, сондай-ақ ҚР әкімшілік және Қылмыстық кодексіне сәйкес жауапкершілікке тартылуына әкеп соқтырады.

Түйін сөздер: Тау-кен техникалық колледжі, қызметкерлер, еңбекті қорғау, қауіпсіздік, іс-шаралар

Екібастұз тау-кен техникалық колледжі 1967 жылы құрылған сәттен бастап мүмкіндігіне қарай негізгі қорларды жаңартуға қаражат салады. Мекеменің жалпы аумағы 9135,5 кв.м.ді құрайды. Қазіргі таңда колледж қабырғасында 396 студент білім алады.

Қызметкерлер штаты тәжірибелі, бастамашы қызметкерлерінен құрылған. Қазіргі сәтте басшының міндетін атқарушы Байжанова Бахытжамал Нуралиновна. Бұл мекеме негізін қалаған жылдан бастап Екібастұз қаласының

ірі кәсіпорындарымен тікелей байланыс орната бастады. "Богатырь " ЖШС, ГРЭС-1, ГРЭС-2 ЖШС-мен келісім шарт жасалды. Барлық колледжге қажетті құрал-жабдықтармен қамтамасыз етілді. Келесі жылдан бастап сырттай бөлімге студенттерді қабылдай бастады.

Қызметтің кеңеюіне байланысты қызметкерлер саны 57 адамды құрайды. Бұл білім ордасы Павлодар облысы бойынша жұмыспен қамту проблемаларын шешуге зор үлес қосуда.

Өндірістік қызметтің қауіпсіздігін қамтамасыз ету саласындағы жұмысты ұйымдастыру мекемеде еңбекті қорғауды басқарудың осындай құрылымын таңдау және қалыптастыру болып табылады, ол өзінің басты міндетін орындауға барынша сәйкес келеді — жұмыс істейтін персонал үшін қауіпсіз және салауатты еңбек жағдайларын жасау.

Екібастұздегі Еңбекті қорғау жағдайы үшін жауапкершілік қоғам директорына жүктелген.

Лауазымдық нұсқаулықтар бойынша директоры қамтамасыз етуі тиіс кәсіпорында заңдарын сақтау, нормалардың, ережелердің және нұсқаулықтардың, еңбекті қорғау бойынша.

2005 жылы Екібастұз қаласы бойынша қабылданды, - ұжымдық шарт, онда "еңбек Жағдайлары мен еңбекті қорғау әкімшілігі" міндеттенеді:

1. Еңбек жағдайларын жақсарту бойынша іс-шараларды орындау.
2. Лауазымды адамдардың еңбекті қорғау туралы заңдарды қатаң сақтауын қамтамасыз етсін.
3. МЕМСТ 121005-88 талаптарына сәйкес жұмыс аймағы ауасының сақталуын бақылауды ұйымдастыру.
4. Еңбекті қорғау жөніндегі Нұсқаулық ережелерін білімдерін кейіннен тексере отырып, жұмысшылар мен мамандарды оқытуды, тағылымдамадан өткізуді және ұйымдастыруды қамтамасыз ету.
5. Өндірістің барлық фазаларында жұмыс жүргізудің қауіпсіз жағдайларын қамтамасыз ету, Еңбекті қорғау талаптарына сәйкес келмейтін машиналарды, механизмдер мен жабдықтарды пайдалануға жол бермеу, лауазымды адамдардың технологиялық тәртіпті және жоспарлы-алдын алу жөндеу кестелерін қатаң сақтауын қамтамасыз ету.
6. Жұмыс ауысымына 0,5 литр есебінен, жұмыс кезінде сүт немесе басқа да тең бағалы өнімдерді қолдану ұсынылатын химиялық заттарды қолдануға байланысты жұмыстарда нақты жұмыс істеген күндері ай сайын жұмысшыларға сүт сатып алу шығындарын өтеуге.
7. Еңбекті қорғау кабинеті үшін оқу құралдарын, үгіт және насихат құралдарын жүйелі түрде жаңарту және толықтыру.
8. Қызметкерлерге нормаларға сәйкес тиісті сападағы, саны мен өлшемдегі арнайы киімді, арнайы аяқ киімді және қорғаныш құралдарын уақтылы беруге міндетті.
9. Арнайы киімнің, арнайы аяқ киімнің және басқа да жеке қорғану құралдарының жарамдылығын және міндетті түрде киілуін бақылау.
10. Барлық бөлімшелер мен цехтарда бір жұмысшыға белгіленген норма бойынша қажетті дәрі-дәрмектер мен таңу құралдары бар дәрі қобдишалары болуы тиіс.

11. Әйелдер мен жасөспірімдердің еңбек жағдайлары бөлігінде еңбек міндеттерін сақтау.

12. Қамтамасыз ету, жұмысқа тұру кезінде жүргізу, алдын ала, сондай-ақ, мерзімдік медициналық тексеріп-қарауды еңбекші сәйкес қр Денсаулық сақтау министрлігі ҚР № 55.

13. ҚР Жоғарғы Кеңесінің 24.12.92 жылғы № 4214 – 1 қаулысымен бекітілген "жұмыс берушілердің еңбек міндеттерін орындаумен байланысты мертігуден, кәсіби аурудан, денсаулықтың басқа да зақымдануынан қызметкерге келтірілген зиянды өтеу ережелеріне" сәйкес еңбек төлемі жүргізілсін.

14. Сырқаттанушылыққа, медициналық қызмет көрсетуге, өндірістік жарақаттанушылыққа және еңбек жағдайларына талдау жүргізу.

Бұл директордың міндетіне кіреді мұндай функцияны еңбекті қорғау, қалай:

1.Өндірістік жарақаттану мен кәсіптік аурулардың жағдайы мен себептеріне талдау жүргізу.

2. Жазатайым оқиғалар мен кәсіптік аурулардың алдын алу бойынша іс-шараларды әзірлеу, сондай-ақ іс-шараларды енгізуді ұйымдастыру.

3.Ғимараттардың, құрылыстардың, жабдықтардың техникалық жай-күйіне олардың қауіпсіздік техникасының талаптарына сәйкестігіне тексеру жүргізу жөніндегі жұмысты ұйымдастыру;

4.Қауіпсіздік талаптарына сәйкес жұмыс орындарын аттестаттау жөніндегі жұмысты ұйымдастыру;

5.Жазатайым оқиғаларды тергеп-тексеруге қатысу және тергеп-тексеру бойынша құжаттарды ресімдеу;

6.Кіріспе нұсқама жүргізу.

Міндетті нұсқамалар түрі:

1.Кіріспе

2.Бастапқы

3.Қайта

4.Ағымдағы

5.Жоспардан тыс

Идеясы бойынша кіріспе нұсқаулық директоры жүргізуі тиіс 2-х сағаттық бағдарлама.

Мазмұны:

- негізгі нормативтік құжаттармен ішкі еңбек тәртібі ережелерімен танысу;

- аумақта өзін-өзі ұстау ережесімен;

- негізгі қауіпті және зиянды өндірістік факторлармен;

- жеке және ұжымдық қорғану құралдарының жалпы құралдарымен;

- өртке қарсы қауіпсіздік ережелерімен.

Нәтижелер журналда ресімделуі тиіс.

Бастапқы нұсқама директоры жүргізуі тиіс жаңадан қабылданатын жұмысқа переведенными басқа жұмыс орнын немесе басқа да ұйымдастыру.

Мазмұны:

- зиянды және қауіпті факторлармен танысу;

- жеке қорғаудың жалпы құралдарымен.

Нұсқаулық Қауіпсіз жұмыстың тәсілдері мен әдістерін практикалық көрсетумен сүйемелденуі тиіс.

Нәтижелер журналда ресімделуі тиіс.

Директор білімді жаңарту мақсатында бастапқы нұсқаулық бағдарламасы бойынша әр үш ай сайын қайта нұсқама жүргізуі тиіс.

Ағымдағы нұсқаманы директор наряд-рұқсатнама ресімделетін жұмыстар басталар алдында тікелей жүргізуі тиіс. Белгі нарядта жасалады, сол жерде наряд берілетін мерзім көрсетіледі.

Жоспардан тыс нұсқама директоры жүргізуі тиіс кейін өрескел бұзу жағдайларын еңбекті қорғау талаптарының, кейін жазатайым енгізу кезінде жаңа нормативтік құжаттар өзгерген кезде, технологиялық процесс барысын енгізу кезінде жаңа құралдарын механикаландыру.

Бақылаудың негізгі түрлері:

1. Жұмыстың және басқа да лауазымды тұлғалардың жедел басшысы.
2. Жұмыс орындарын аттестаттау кезінде еңбек қауіпсіздігі талаптарын бақылау.

3. Еңбекті қорғау қызметі жүзеге асыратын бақылау.

4. Жоғары тұрған ұйымдарды ведомстволық бақылау.

5. Мемлекеттік қадағалау инспекцияларының мемлекеттік бақылауы.

Жұмыс орындарын аттестаттау кезінде жұмыс орындарының техникалық жабдықталуын бағалаумен және оларды Екібастұз БҚ-да ұйымдастырумен қатар олардың еңбекті қорғау талаптарына сәйкестігіне талдау жүргізіледі. Аттестаттау комиссиясының құрамына ұйымның бас мамандары және директордың өзі кіреді. Аттестаттау нәтижелері бойынша жұмыс орындарын аттестаттау карталары толтырылады. Ресми қорытынды бағалау туралы еңбек жағдайларын органдар береді сараптама, еңбек жағдайларын, еңбек және әлеуметтік даму министрлігінің Саха Республикасы (Якутия).

Екібастұз қаласында аттестаттау бойынша соңғы өлшеу жүргізілген сәттен бастап 5 жылда кемінде бір рет өткізіледі. Кәсіпорында аттестация өткізу кезінде бұйрық шығарылады, онда мерзімі мен жұмыс жүргізу кестесі бойынша аттестаттау.

Құжаттар аттестаттау еңбек жағдайлары бойынша жұмыс орындарын материалдар болып табылады, қатаң есептілік ішінде сақтауға жатады 45 жыл.

Өндірістегі жазатайым оқиғаларды есепке алу және тексеру өндірістегі жазатайым оқиғаларды тергеу туралы ережеге сәйкес жүргізіледі.

Екібастұз қаласында директор бойынша бір жылға қауіпсіздікті қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралар жоспары құрылады.

Әдебиеттер тізімі:

Генкин Б.М. Экономика и социология труда. Учебник. – М.: НОРМА-ИНФРА – М, 1998.

Денисенко Г.Ф. Охрана труда: Учеб. пособие. – М.: Высш. Школа, 1985.

Защита населения и территорий в чрезвычайных ситуациях. /Под общей ред. М.И Фалеева.- Калуга: ГУП «Облиздат», 2008.

Зыков А.А. Формирование кадрового резерва и работа с ним // Справочник по управлению персоналом № 8, 2007. – с. 38-48.

Измestьева А.Я. Проектирование предприятий, 1983г.

Катастрофы и человек. Книга 1. Опыт противодействия чрезвычайным ситуациям. /Под ред. юл. Воробьева. — М.: Издательство ЛСТ — ЛТД, 1997.

Қазақстан Республикасының Еңбекті Қорғау заңы

Организация и нормирование труда: Учеб. пособие / Под ред. В.В. Адамчука / ВФЭИ. – М.: Финстатинформ, 2006.

Организация охраны труда. Практические рекомендации / Сост. В.В. Хлопков, А.А. Мыслев. Центр охраны труда, РАН. – Черноголовка, 2007.

Райзберг Б.А., Лозовский Л.Ш., Стародубцева Е.Б. Современный экономический словарь. – М.: Инфра-М, 2008. С. 496

Смирнов А.Т., Мишин Б.И., Васнев В.А. Основы безопасности жизнедеятельности. Учебник для учащихся 10 класса общеобразовательных учреждений. — М.: Просвещение, 2002.

Смирнов А.Т., Мишин Б.И., Васнев В.А. Основы безопасности жизнедеятельности. Учебник для учащихся 11 класса общеобразовательных учреждений. — М.: Просвещение, 2002.

Тимофеев А.В., Полякова Е.Ю. Совершенствование управления условиями и охраной труда в промышленных компаниях // Менеджмент в Казахстане и за рубежом № 2, 2007. С.31

Фролов М.П. и др. Основы безопасности жизнедеятельности. Учебник для студентов учебных заведений высшего образования. — М.: Просвещение, 2008.

УДК 57.087.1

ОЦЕНКА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СЕРДЕЧНО-СОСУДИСТОЙ СИСТЕМЫ У УЧАЩИХСЯ СТАРШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА ПРОЖИВАЮЩИХ В СЕЛЬСКОЙ И ГОРОДСКОЙ ЭКОСИСТЕМАХ

Рафальчук Е.П.

Костанайский Государственный педагогический университет им. У.М. Султангазина г. Костанай, Казахстан, 21 группа, 4 курс специальность «Биология»

Научный руководитель: Ручкина Г.А.,
Ассоциированный профессор кафедры естественных наук, к.б.н.
Костанайского Государственного педагогического университета им. У.М.
Султангазина г. Костанай.

Аннотация: Значительные изменения в состоянии здоровья населения произошли в последние десятилетия, и ученики старшего возраста, характеризующиеся увеличением функциональных расстройств и хронических заболеваний, не были исключением. В настоящее время система образования претерпела глобальные изменения, связанные с увеличением учебных нагрузок и объемов информации, что не оказывает положительного влияния на уровень здоровья учащихся, в том числе и сердечно-сосудистую систему. Основные причины болезненного состояния связаны со снижением двигательной активности в режиме дня, неблагоприятными воздействиями окружающей среды, недоеданием, увеличением объема информации, сопровождающимися значительными психофизическими стрессами и т.д. В данной статье исследуются возрастные изменения функциональных особенностей сердечно-сосудистой системы по индексу Руфье, адаптационному потенциалу, вегетативному индексу Кердо.

Ключевые слова: адаптация, учащиеся старшего школьного возраста, индекс Руфье, умственная нагрузка, функциональные особенности развития организма, вегетативный индекс Кердо, адаптационный потенциал.

Abstract: Significant changes in the health status of the population have occurred in recent decades, and older students, characterized by an increase in functional disorders and chronic diseases, were no exception. Currently, the education system has undergone global changes associated with an increase in academic workloads and volumes of information, which does not have a positive effect on the level of health of students, including the cardiovascular system. The main causes of the disease state are associated with a decrease in